

LIETUVOS STUDENTŲ SĄJUNGA

LITHUANIAN NATIONAL UNION OF STUDENTS

LR Vyriausybei

2022-06-20 Nr. SR-26/22

LR Švietimo ir mokslo ministerijai

LR Seimo Švietimo ir mokslo komitetui

DĖL TEISĖS AKTO PROJEKTO

Lietuvos studentų sąjunga (toliau – LSS) įvertino Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvados projektą dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 53 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-1507 ir jam nepritaria.

LSS palaiko apmokamų privalomų studentų praktikų idėją. Europos Parlamentas, skatindamas užtikrinti veiksmingą ir geros kokybės Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, 2020 m. spalio 8 d. priimtoje rezoliucijoje¹ pasmerkė neapmokamos praktikos, stažuotės ir pameistrystės atvejus, kaip išnaudojančius ir pažeidžiančius žmogaus teises bei paragino imtis sprendimų, siekiant įtvirtinti sąžiningo atlyginimo principą. Minėtoje pozicijoje raginama sukurti teisinius instrumentus, kad praktikos būtų atlygintos.

Studentai atlikdami privalomąją praktiką susiduria su papildomomis nenumatytomis išlaidomis, kas turi neigiamos įtakos ir taip sudėtingai jų finansinei padėčiai. Eurostudent VII² tyrimo duomenimis (2021), 59% apklaustų studentų savo finansinę padėtį vertina labai sunkiai, sunkiai ir vidutiniškai. 55% studentų, kurių tėvai (globėjai) nėra pasiturintys, vertina savo finansinę būklę kaip (labai) sunkią.

---

¹ European Parliament resolution of 8 October 2020 on the Youth Guarantee: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0267_EN.pdf

² Eurostudent VII. Social and Economic Conditions of Student Life in Europe, 2021. https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_VII_Synopsis_of_Indicators.pdf

LSS apklausos duomenimis (2022), 92 proc. studentų atlikdami privalomąją praktiką patyrė finansinių išlaidų³, kurios nebuvo kompensuojamos. Pavyzdžiui, kuro ar viešojo transporto išlaidos, būsto nuoma ar maitinimas. Studentams tenka patiems susimokėti ir už praktikos metu reikalingas priemones, kaip speciali apranga, avalynė, kanceliarinės prekės, laboratorijų ir tyrimų įrankiai, spausdinimo paslaugos ir t. t.

Kadangi privalomoji praktika įprastai atliekama vasaros laikotarpiu, per studentų atostogas, tenka rinktis: ar atsisakyti sezoninio darbo ir papildomų pajamų, ar derinti praktiką ir darbą. Banko „Swedbank“ atlikto tyrimo⁴ rezultatai rodo, kad daugiau nei pusė studentų Lietuvoje dirba tam, kad galėtų pragyventi. Pagal LSS atliktą analizę, studentai darbui vidutiniškai skiria 31 ir daugiau valandų per savaitę⁵. Tokios tendencijos reiškia, kad studentas bus labiau linkęs daugiau dėmesio skirti nekvalifikuotam darbui, kuris suteikia papildomas pajamas, nei specialybės praktinių įgūdžių tobulinimui, už kuriuos nebus apmokama. Darbo ir praktikos derinimas gali ne tik neigiamai atsiliiepti praktikos kokybei, bet ir studento sveikatai: sukelti papildomą nuovargį ar stresą.

Jeigu suderinti privalomos praktikos ir darbo nepavyksta, studentas yra priverstas sumažinti savo darbo valandas arba išvis išeiti iš darbo. Tai reiškia prarastas pajamas, skirtas pragyvenimui, mokesčiui už studijas, dėl ko ir yra atliekama praktika, ir kitas neigiamas pasekmes. Tai ypač aktualu studentams, kuriems tėvai (globėjai) ar kiti artimi asmenys negali užtikrinti pakankamos finansinės pagalbos.

LSS atlikta studentų apklausa⁶ parodė, kad dažnai praktikos metu studentų atliekamos funkcijos ir atsakomybės prilygsta toms, už kurias įstaigoje dirbantys asmenys gauna finansinį atlygį. LR Konstitucijos 48 str. 1 d. įtvirtintas principas, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti teisingą apmokėjimą už darbą. LR Seimo Kanceliarijos informacijos ir komunikacijos tyrimo skyriaus analitinėje apžvalgoje⁷ nurodoma, kad Tarptautinė darbo

³ Lietuvos studentų sąjunga. Studentų studijų ir darbo derinimo analizė, 2021. <http://www.lss.lt/wp-content/uploads/2021/02/Darbo-ir-studijutyrimo-analize-2021.pdf>

⁴ <https://blog.swedbank.lt/asmeniniai-finansai/studijos-ir-darbas-kaip-jie-dera-tarpusavyje>

⁵ Lietuvos studentų sąjunga. Studentų studijų ir darbo derinimo analizė, 2021. <http://www.lss.lt/wp-content/uploads/2021/02/Darbo-ir-studijutyrimo-analize-2021.pdf>

⁶ Lietuvos studentų sąjunga. Apklausa „Ar reikia apmokėti studentų praktikas?“, 2022. [Ar reikia apmokėti studentų praktikas? \(Responses\)](#)

⁷ LR Seimo Kanceliarijos informacijos ir komunikacijos tyrimo skyriaus. Privalomosios praktikos apmokėjimas Europos Sąjungos institucijose ir valstybėse narėse bei Jungtinėje Karalystėje ir Norvegijoje, 2021 https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=30258

organizacija ragina šalių Vyriausybės reglamentuoti praktikos, stažuočių, pameistrystės teisinius santykius ir prižiūrėti atitinkamų reguliavimo priemonių įgyvendinimą. Pabrėžiamas poreikis užtikrinti, kad nemokamų praktikantų darbu nebūtų pakeičiamas darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių atlyginimą, darbas. Pasak apklaustų studentų, neretai vadovai ar mentoriai naudojami praktikantais ir skiria užduotis, kurias turėtų atlikti patys. Verta atkreipti dėmesį ir tai, kad įmonėje ar įstaigoje įdarbinus naują darbuotoją jis yra apmokomas ir už tai gauna atlygį.

LSS pastabos dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvados projekto dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 53 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-1507

	LRV projekto nutarimas	LSS siūlymai
1	Iš siūlomo teisinio reglamentavimo neaišku, kam konkrečiai – į praktiką priimančiai institucijai (įmonei, įstaigai, organizacijai), studentui ar aukštajai mokyklai turėtų būti atlyginama už studentų praktiką. Studentai praktiką atlieka pagal praktinio mokymo sutartis, sudarytas tarp įmonės, įstaigos, organizacijos ir studento bei aukštosios mokyklos. Pažymėtina ir tai, kad studentai praktiką atlieka pagal studijų programas, kurioms įgyvendinti, vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 4 straipsnio 25 dalimi, numatomi visi reikalingi ištekliai, įskaitant ir finansinius.	Aiškinamajame rašte yra nurodyta informacija, kad siekiama būtent studentams atlyginti už jų atliekamą darbą praktikos metu. Reikia pabrėžti, kad įstatymo projektas po pateikimo dar gali būti tikslinamas, dėl to nepritariame šiai argumentacijai, kuri yra nukreipta tik į teisinį aspektą.
2	Įstatymo projektu siūloma, be kita ko, nustatyti, kad „studentų praktika, kuri	LSS atlikta studentų apklausa ⁸ parodė, kad dažnai praktikos metu studentų

⁸ Lietuvos studentų sąjunga. Apklausa „Ar reikia apmokėti studentų praktikas?“, 2022.
[Ar reikia apmokėti studentų praktikas? \(Responses\)](#)

<p>privalomai atliekama valstybės ir savivaldybių įmonėse, įstaigose, organizacijose, taip pat kitose viešąsias paslaugas teikiančiose įmonėse, įstaigose ir organizacijose, yra atlyginama Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka ir jos nustatytais tarifais. Visose privačiose įmonėse, įstaigose ir organizacijose, taip pat bet kokių formų kitokuose privačiuosiuose subjektuose studentų praktika gali būti atlyginama Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka ir jos nustatytais tarifais“. Pažymėtina, kad studentų praktika yra studijų programos dalis, todėl negali būti prilyginama darbo santykiams, kai už darbą apmokama Lietuvos Respublikos darbo kodekso ir jį įgyvendinančių teisės aktų nustatyta tvarka. Studentai, atliekantys praktiką, negali būti prilyginami atitinkamose darbo vietose dirbantiems asmenims. Studentai, atliekantys praktiką, neturi visų reikiamų kompetencijų, žinių, įgūdžių ir gebėjimų konkrečiai pareigybei nustatytoms funkcijoms atlikti. Studentų praktikos paskirtis nėra teikti pridėtinės vertės turinčias funkcijas konkrečiai pareigybei, bet sudaryti sąlygas studentui įgyti praktinių įgūdžių su jo studijų programa susijusioms galimo darbo funkcijoms bei įgyti pirminės darbo patirties.</p>	<p>atliekamos funkcijos ir atsakomybės prilygsta toms, už kurias įstaigoje dirbantys asmenys gauna finansinį atlygį. Neretai praktikantų vadovai / mentoriai naudojami studentais ir jiems liepia atlikti jų darbą už juos. LR Konstitucijos 48 str. 1 d. įtvirtintas principas, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti teisingą apmokėjimą už darbą. Argumentas, kad studentai atliekantys praktiką neturi visų reikiamų kompetencijų, žinių, įgūdžių ir gebėjimų yra klaidingas, nes ir naujas darbuotojas dažnu atveju neturi 100% kompetencijų atlikti savo darbo (dėl skirtingų darbo vietos reikalavimų ir įmonės procedūrų) dėl to jis yra apmokomas ir už tai gauna atlygį. Dėl šios priežasties negalima diskriminuoti studentų, nemokant jiems atlygio ar kompensacijų už patirtas išlaidas. Europos Parlamentas, skatindamas užtikrinti veiksmingą ir geros kokybės Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, 2020 m. spalio 8 d. priimtoje rezoliucijoje pasmerkė neapmokamos praktikos, stažuotės ir pameistrystės atvejus, kaip išnaudojančius ir pažeidžiančius žmogaus teises, bei paragino imtis sprendimų, siekiant įtvirtinti sąžiningo atlyginimo principą. Be to, pozicijoje raginama sukurti teisinius instrumentus, kad praktikos būtų apmokamos</p> <p>LRS IKD Tyrimo skyriaus (https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=30258) analitinėje apžvalgoje rašoma, kad Tarptautinė darbo organizacija ragina</p>
--	---

		šalių Vyriausybės reglamentuoti praktikos, stažučių, pameistrystės teisinius santykius ir prižiūrėti atitinkamų reguliavimo priemonių įgyvendinimą. Pabrėžiamas poreikis užtikrinti, kad nemokamu praktikantų darbu nebūtų pakeičiamas darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių atlyginimą, darbas.
3	Įstatymo projekte vartojama formuluotė gali būti atlyginama teisinio turinio prasme yra ydinga, nes ji neįtvirtina jokio įpareigojimo subjektui, kuriam šis reguliavimas yra skirtas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pabrėžiama, kad teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, nedviprasmiškas.	LSS atkreipia dėmesį, kad įstatymo projektas dar gali būti tikslinamas, dėl to toks argumentas nėra tinkamas, nes jis neturi nieko bendro su įstatymo projekto idėja.
	4. Įstatymo projektui įgyvendinti reikėtų papildomų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, kurių poreikio nebūtų galima tiksliai apskaičiuoti, nes studijų programos, praktikos pobūdis, trukmė, kt. yra labai skirtingi, todėl nepakaktų pagrindimo tinkamai argumentacijai.	LSS pasisako už tai, kad preliminarus skaičiavimas būtų atliktas. Sąjungos nuomone, tai yra svarbus aspektas, siekiant įvertinti galimas Valstybės išlaidas ir pagal tai koreguoti įstatymo projektą, jeigu to prireiktų.

LSS siūlo pritarti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 53 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-1507, taip leidžiant perkelti diskusijas į Seimo komitetus, kuriuose įstatymo projektas būtų tobulinamas, ieškant kompromisų ir taip atliepiant studentų ir Valstybės poreikius.

Prezidentas

Vytautas Kučinskas